

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

MŰSORFÜZET

1993 JANUÁR – FEBRUÁR

В. У. Э. К.
1993

ELŐADÁSOK

1993. február 15. (hétfő)
17.00 óra Maucha Gergely

A csodálatos Altáj (vetített képes utibeszámoló)

A vetítés helye: MTESZ Székház
Budapest, II. Fő utca 68.
II. emeleti folyosó

Borsókö képződése légtérben

Amerikai tanulmányutunkról már beszámoltunk. Legkínosabb szakmai tapasztalatunk az volt, hogy nagymennyiségű borsókö képes kialakulni a barlang légtérében. A kőzet pórusaiból, repedéseiből előszivárgó, mésszel telített oldat a víz elpárolgása miatt kicsapódik, az egyenetlenségek miatt egyre tagoltabbá, borsókövéssé alakítva a felületet. A párolgás oka száraz (sivatagos vagy hideg) éghajlaton könnyen érthető a barlangba behúzó levegő felmelegedésével és vízfelvételével.

Ezzel kapcsolatban vetítéssel és beszélgetéssel (vitával?) egybekötött nézelődést tartunk a Szemlő-hegyi-barlangban 1993. január 16-án (szombaton) 9 órától.

Addig is egy számítást közlök a folyamat lehetőségének bizonyítására. Gondold végig, számolj utána!

A Szemlő-hegyi-barlang Óriás-folyosójának méretei: 70 m hosszú, 10 m magas, 4 m széles. Ebből az oldalfalak felülete 2040 m^2 volna, de a tagoltság miatt ennek háromszorosát véve alapul, ez kerekén 6000 m^2 .

A felületen egyenletesen 1 cm vastag borsókö-kiválást feltételezve, ennek térfogata 60 m^3 . A kalcit sűrűsége $2,71 \text{ t/m}^3$, tehát kerekén 160 t (= $160\,000 \text{ kg}$) a borsókö súlya.

A fal pórusaiból, repedéseiből előszivárgó oldat keménységét vegyük 22 Nk^0 -nak.

$1 \text{ Nk}^0 = 10 \text{ mg CaO}$ 1 l vízben

$22 \text{ Nk}^0 = 400 \text{ mg CaCO}_3$ 1 l vízben.

A folyosó térfogata ($70 \times 10 \times 4$) 2800 m^3 . Ha évente 280-szor (azaz 1.3 naponta) cserélődik a levegő, akkor ez kerekén $800\,000 \text{ m}^3$ levegőt jelent.

A levegőben lehetséges páramennyiség a hőmérséklettől függ.

Néhány érték:	0°C	$4,8 \text{ g/m}^3$
	5	6,8
	10	9,4
	20	17,0

Feltételezzük, hogy a bejövő levegő párateltnél a barlangban felmelegszik, és majdnem párateltnél távozik onnan. Különböző hőfokoknál így alakulnak az értékek:

Felszínről bejövő levegő $^\circ\text{C}$	kiáramló levegő $^\circ\text{C}$	felvehető vízmennyiség g/m^3	évente eltávozó víz l	évente kiváló anyag g	teljes mennyiség képződése év
0	10	4,5	3 600	1440	111 000
10	20	7,5	6 000	2400	67 000
5	20	10	8 000	3200	50 000

Feltételezve, hogy a párolgásos kiválás jelenleg is történik - amit klimatológiai mérésekkel (is) bizonyítani lehetne - a kiindulási feltételezés elméletileg lehetséges. Szerintem.

Kraus Sándor

FELHÍVÁS

az 1993. évi tagdíjak befizetésére

Az 1993. évi tagdíjak befizetését a korábbiakhoz hasonlóan az alábbiak szerint kérjük:

- 1) A rendes tagdíj 400 Ft, március 31-ig történő befizetés esetén csak 300 Ft.
- 2) A kedvezményes tagdíj (diák, katona, nyugdíjas, GYES, GYED) 200 Ft.
- 3) Július 1-e után belépő új tag fél éves (200, illetve 100 Ft) tagdíjat fizet, de a Karszt és Barlang csak teljes évi tagdíj befizetése esetén jár.
- 4) Új belépők a tagdíjon felül 50 Ft egyszeri belépési díjat fizetnek.

A tagdíjbefizetés feltételei változatlanok, tehát:

- helyszíni befizetés a Titkárságon, elsősorban az egyéni tagok részére,
  - csoportok tagjai szintén a Titkárságon fizethetnek be, lehetőleg a csoportvezetők, ill. a csoportok által megbízott összekötők útján, egy összegben,
  - vidéki csoportok részére - amennyiben személyes befizetésre nincs alkalom, kérésre csekket biztosítunk.
- Az egyéni és csoporttagok fegyelmezett tagdíjfizetését - hasonlóan az előző évekhez - előre is köszönjük!

Titkárság

HÍREK

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület július 26. és augusztus 9. között tartotta évi rendes nyári táborát. 82 fő 1130 órát töltött a bükki barlangokban, ennek egyharmada munkaóra. Eredményként könyvelhetjük el, hogy a Lusta-völgy monumentális tebrében a másfél éve folyó munkát a tábor ideje alatt siker koronázta. A Nyelesgambi-barlangban 15 köbméter kitért eltávolítása után 8 méter mély járatot találtunk. A reményteljes bontást tovább folytatjuk. Ugyancsak ezidő alatt bizonyosságot nyert, a Szepessy- és a Láner Olivér-barlang közötti összefüggés. A térkép adatait igazolta az a kopogtatási akció, mely során a Szepessy-barlang Ny-i ágának szífon előtti részében, valamint a Láner Olivér-barlang jelenlegi bontásánál azonos időben leadott jelzések biztatóan hallhatók voltak. Téli táborunkban teljes erőbedobással folytatjuk a deponálási gondok miatt mostanában keservesnek bizonyuló bontást. Lehet, hogy '93-ra két bejárata lesz a Szepinek ?...

A tábor utolsó napjaiban megemlékeztünk a szervezett bükki barlangkutató 40-edik évfordulójáról. Rég nem látott kutatók ismertek egymásra az augusztus 8-i táborútnél, megható pillanatoknak lehettünk tanui. A balekavatást, a Láner Olivér Emlék Kupa - melyet az idén Bátor Károly viherett haza - átadását mintegy 150 kutató kísérte figyelemmel.

Ezúton mondunk köszönetet a Karszt és Barlang Alapítványnak amiért tábori pályázatunkat, ha jócskán csökkentett mértékben is, de támogatta 10 ezer forinttal. Sajnálatosnak tartjuk azonban, hogy bár az erről szóló szerződést június végén aláírtuk, az összeg csak szeptember 9-én érkezett meg hozzánk. Terveinkben eredetileg biztosan számoltunk ezzel a támogatással, hiánya a tábor szervezését jócskán megnehezítette. Jó lenne tudni, mi volt az oka a késedelmnek. (Információink szerint más csoportok is kíváncsiak rá.)

Az idei nyáron, kora ősszel egyesületünk tagjai több alkalommal túráztak határainkon túl is. Ukrajnában a Podóliai gipszkarszton (Zoluska-, Bukovina-, Kristály-bg.), a Krimben (Bezdonnaja-,

Azimut-, Jolka-, Emine-bg.) az Erdélyi-szigethegységben (Szelek-, Ponoras-, Stanu Foncii-bg.), Szlovákiában (Kadlub feletti-, Podbaniste-bg.), jártuk a barlangokat, illetve egyesületünk húsz tagja vett részt októberben a Barlangi Mentők Észak-magyarországi Alapítványa által szervezett franciaországi mentőtanfolyamon Arithban (Pokol-, Őr-, Disznó-, Bensit-bg.), és egy rövid túrán a Vercors-hegységben (Gournier-bg.). Az érdeklődőknek szívesen állunk rendelkezésére információkkal, előadásokkal, esetleg diavetítéssel egybekötve is.

Nagy Zsuzsanna

A Bakony Barlangkutató Egyesület veszprémi és ajkai barlangkutatói a Bakony nyugati lábánál lévő Tapolcafői-forrásbarlangot megbontva bejutottak az inaktívá vált forrásjáratokba. A forráskürtőből 2,5 m mélyen induló vízszintes járat kis terembe vezet, amelyből több eltömődött és részben szabad vízszintes járat és egy 4 m mély függőleges akna indul. A terem falait vörös és fekete vasoxidos és mangános kiválások borítják. A barlang hossza jelenleg 21 m, mélysége 6 m. A barlang kutatását folytatjuk.

Gyurman Csaba
Iharos András

Értesítjük a tagságot, hogy a Keselő-hegyi-barlang bejárása közben a következő dolgokra jöttünk rá:

Aki a barlang Kos-terem alatti végpontjára akar eljutni az jobban teszi, ha a Nagy-teremből a Dagonya felé ereszkedik le, onnan ugyanis egy kürtőn fel lehet mászni oda. A dolog érdekessége, hogy a feltárások óta erre nem jött rá senki, így az eddigi kutatások a Kos-terem alatti "szörnyű" szűkületen át történtek.

Bővebb felvilágosítást az egyesületünk elnöke adhat.

Polacsek Zsolt

Társulatunk Elnöksége kéri mindazon barlangkutató csoportok jelentkezését, akik vállalkoznának az 1993. évi Barlangnap megrendezésére. A jelentkezéseket 1993. január 20-ig kérjük a Társulat Titkárságára leadni.

Titkárság

Az utóbbi időben az alapfokú tanfolyamok vizsgáján tapasztaltak alapján - a sikeres vizsga érdekében - közreadjuk a gyakorlati vizsga követelményeit.

Az alapfokú tanfolyam tematikája megtekinthető az MKBT-ben. Ennek alapján a gyakorlati vizsga követelményei:

Az elméleti anyag alkalmazása a gyakorlatban, azon belül: kifogástalan felszerelés, a felszerelések üzembiztonsága, alkalmazása a gyakorlatban.

Folyamatos mozgás könnyű és közepesen nehéz barlangi terepen; falmászás, traverzálás, szűkületek leküzdése. Ereszkedés és felmászás szabadon lógó kötél (10-15 m) bevezetőszárral. Francia technika alkalmazása, kettős kantár használata kötelező. A mászófelszerelés önálló felvétele, beöltözés. Kötéllel való biztosítás alkalmazása különösen a vállbiztosítás alkalmazása és ehhez a biztosítóhely kiválasztása.

Dűlferezés önbiztosítással (csak a vizsga miatt), a kötél rögzítése; kirendezett, meghúzott csomók!

- 1) Kikötés pl. fához fűzött perreccel
- 2) Saját maga kötélvégre bulinnal való bekötése (biztosításhoz)
- 3) Kötélgyűrű kötése fűzött perreccel v. dupla halászcsozóval
- 4) Hevederösszekötő csomó

- 5) Pruszkicsomó
- 6) Felsőritónyolcas
- 7) Percetül (minimális hurokkal)

Bemutatható ill. ajánlott csomók:

- angol mentőcsomó
- szoritónyolcas
- tehermegosztó gyűrű kötése
- dupla bulin

Tájékozódás a barlangban, térképjelek ábrázolása a barlangban a helyszín formái alapján.

A vizsgáztató időigényessége miatt ritkán kéri, de kérheti bemutatását, a pruszkigyűrűs felmászást.

A vizsgázás időpontját és helyszínét minél hamarabb kérjük egyeztetni. A vizsgáztatás díja a vizsgáztatók utazási költségterítése.

MTSZ BB

MINDENKIHEZ

A Miskolci Bölcsész Egyesület Környezettan-Földrajz Tanszéke "Bükk" néven önálló alapítványt hozott létre a nevezett tudományok felsőfokú oktatása, Észak-Magyarország környezeti állapotának kutatása és természeti értékeinek további feltárása és védelme érdekében. Az alapítványnak befizetett összegek adóalapcsökkentők!

Számlaszámunk: 218-93098
IBUSZ Bank RT
Címünk: BÜKK ALAPÍTVÁNY
Bp. 1034 Kecse u. 22.

AZ MTSZ BB FELHÍVÁSA

Az MTSZ Barlang Bizottsága 1993. január 26-i kezdettel (kedd) barlangi túravezetői ill. expedíciószerzői tanfolyamot indít. A tanfolyam előreláthatólag két és fél hónapig tart, melyen 4-5 hétvégi gyakorlat lesz.

A jelentkezés feltételei:

Jó, ill. kitűnő eredménnyel elvégzett technikai tanfolyam. Jelentkezés írásban barlangász önéletrajzzal, mely tartalmazza, hogy milyen céllal kíván jelentkezni a tanfolyamra, a technikai tanfolyam elvégzése óta milyen barlangtúrákon vett részt.

A tanfolyam díja: 2500 Ft.

Azok részére, akiknél a régebbi technikai tanfolyamon a vizsga eredményét még jegyben nem értékeltük, ill. akiknek a vizsga nem megfelelő eredménnyel sikerült, felvételi vizsgát tartunk mind elméleti, mind gyakorlati vonalon.

A jelentkezés leadható személyesen keddi napokon 18-19 óráig, vagy elküldhető levélben az MTSZ BB részére.

Cím: 1065 Budapest Bajcsy Zsilinszky út 31.
Tel: 1112-467

Bajna Bálint

BARLANGTÚRÁK A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBA

3. rész: Pestera Neagra de la Barsa

A barlang a magyar barlangászok által talán legismertebb erdélyi karszterületen a Bihar-hegység Pádis fennsíkján található. A megközelítés nem túl jó minőségű utakon személygépkocsival a Pietroasa felől lehetséges, részletes térkép-vázlat és leírás a Mátyás Vilmos által összeállított Bihar-hegység utikalauzban található (a Társulatban is megtekinthető).

Ez a barlang tulajdonképpen csak egy oldalága a Zapodie-rendszernek, amelynek összhosszúsága meghaladja a 1 km-t, mélysége mintegy 160 m. A két barlangot egy szifon választja el egymástól, amely csak a legszárazabb időszakokban átjárható.

A bejárat a Nagy-Barsza gödörben egy nagy töbör alján (lásd utikalauz!) egy 20 méter magas sziklafal aljában nyílik, két nagyobb nyílással, melyek közül a jobb oldaliban érdemes a túrának nekiindulni. Itt először két kisebb letörésen (3-4 m) lemászva érünk az első akna szájához. Itt kissé hátrébb nagyszerű természetes kikötések (TK) kínálóznak az akna szájánál található fix szegek biztosítására (kb. 25 m ereszkedés). Ez egy nagy terembe vezet minket, melynek átellenes sarkából kis patak csatlakozik utunkhoz. Ezt követve érjük el a következő aknát (10 m fix szegek). Ennek aljából egy meanderező járatban továbbhaladva érjük el az utolsó aknapárt: TK+ fix szeg P 10 m, majd TK P 15 m, célszerű egy pár kötelet használni. Innen egy hosszú enyhe meghajlást igénylő meanderező járaton keresztül érjük el a szinteságot, amelyet oldalágaival együtt mintegy 2 óra alatt minden részletében meg lehet és érdemes tekinteni.

Esős időben az aknák meglehetősen vizesek, ilyenkor a vízhatlan overall feltétlenül szükséges. A fix szegek sajnos nem a legjobbak, ezért aki igényesebb célszerűen nittelő felszerelést is vigyen magával (legközelebb talán mi is ...).

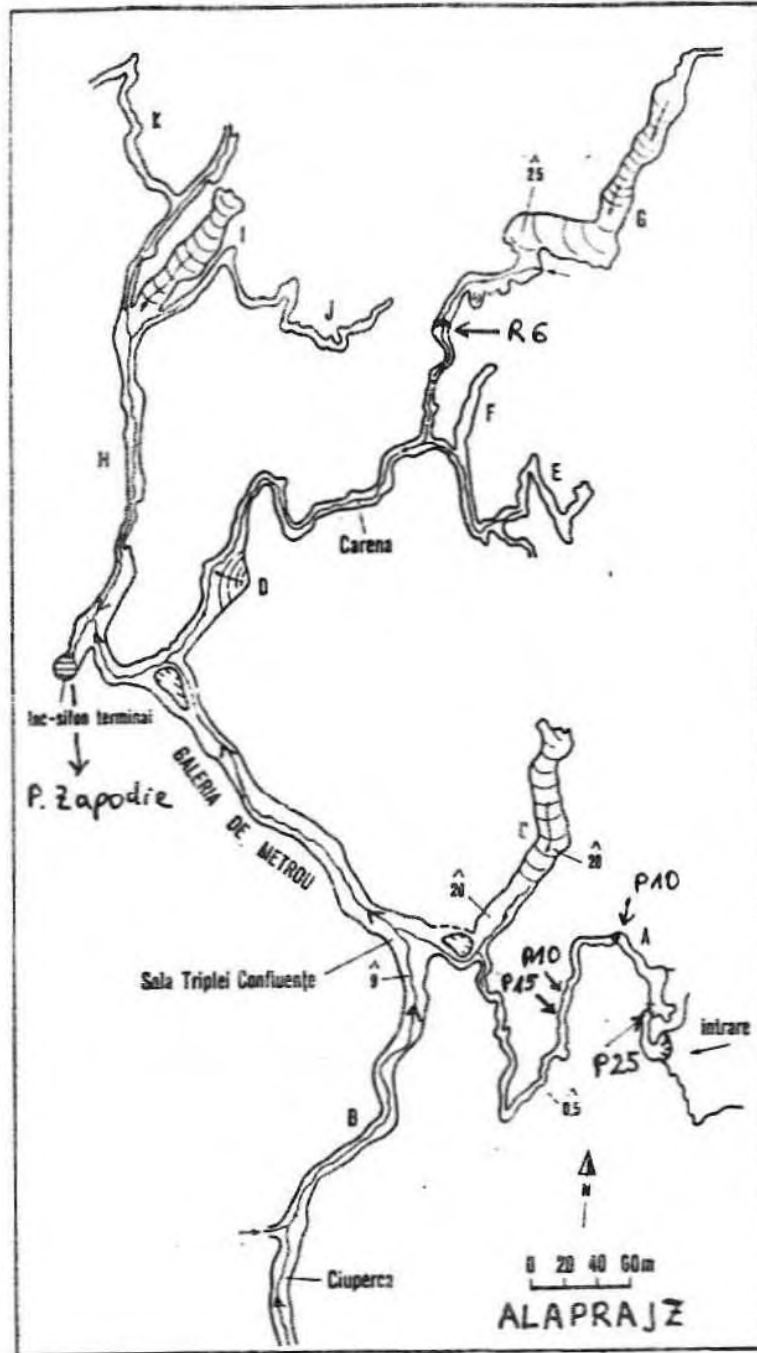
Nyerges Miklós

Kiegészítés: a Műsorfüzet korábbi számában közölt Stanul Foncii beszerelési útmutatójából sajnálatos módon kimaradt az utolsó három akna ismertetése. Ezt a hiányosságot, amelyért szíves elnézést kérünk, az alábbiakban pótoljuk:

VI.-VII. akna (P 5 és P 6): egy kötéllel érdemes szerelni; egy eN 2 m szükület, majd 1 eN, 5 m ereszkedés, 5 m meander, 1 db eN, majd 6 m ereszkedés.

VIII. akna (P 52): omladékos terem alján nagy kővön egy fixN, és egy TK (1 KGY+K) szükület! 35 m eres

zkedés TK (1 KGY+K) az akna alján patakos meander a vízhozamtól függően különböző hosszúságig járható, a végponton szifon.

MEGJELENT

a Karszt és Barlang 1991/I-II száma,

amelyet a tagság az 1992. évi tagdíj fejében kap kézhez. Kérjük valamennyi tagtársunkat, hogy a kiadványt a korábban már bevált módon a Társulat Titkárságán szíveskedjenek átvenni.

További példányok 80 Ft-os áron vásárolhatók.

Örömmel közöljük, hogy az 10. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszus előadásait tartalmazó 3 kötetes kiadványt januártól 500 Ft-ért árusítjuk.

BARLANGI IDEGENVEZETŐI TANFOLYAM

Társulatunk a Barlangtani Intézettel közösen előreláthatólag március 17-20. között vizsgával záródó barlangi idegenvezetői tanfolyamot rendez Aggteleken, ill. Budapesten.

A tanfolyam tananyaga középfokú iskolai végzettséget, ill. azzal egyenértékű ismereteket feltételez.

A résztvevők, sikeres vizsga esetén barlangi idegenvezetői igazolványt és jelvényt kapnak, amely idegenforgalmi barlangoknál állandó, ill. alkalmi túravezetői állás betöltésére ad lehetőséget.

A tanfolyam részvételi díja MKBT tagokank 500 Ft, mely összeg tartalmazza a tanfolyam és vizsga költségeit (igazolvány, jelvény), a jegyzet árát és az Aggtelek - Budapest utazást. A résztvevőknek ezen felül az odautazást (Aggtelekre) és a visszautazást (Budapestről), valamint a szállást (3 éjszaka Aggteleken a Barlangszállóban és 1 éjszaka Budapesten) és az étkezést kell fedezniük.

Kérjük a jelentkezőket, hogy a kitöltött jelentkezési lapot és a részvételi díjat legkésőbb 1993. január 20-ig szíveskedjenek beküldeni.

JELENTKEZÉSI LAP

Alulírott ..... jelentkezem az 1993. március 17-20. között megrendezésre kerülő barlangi idegenvezetői tanfolyamra.

A tanfolyam anyagát az alábbi címre kérem megküldeni:

.....

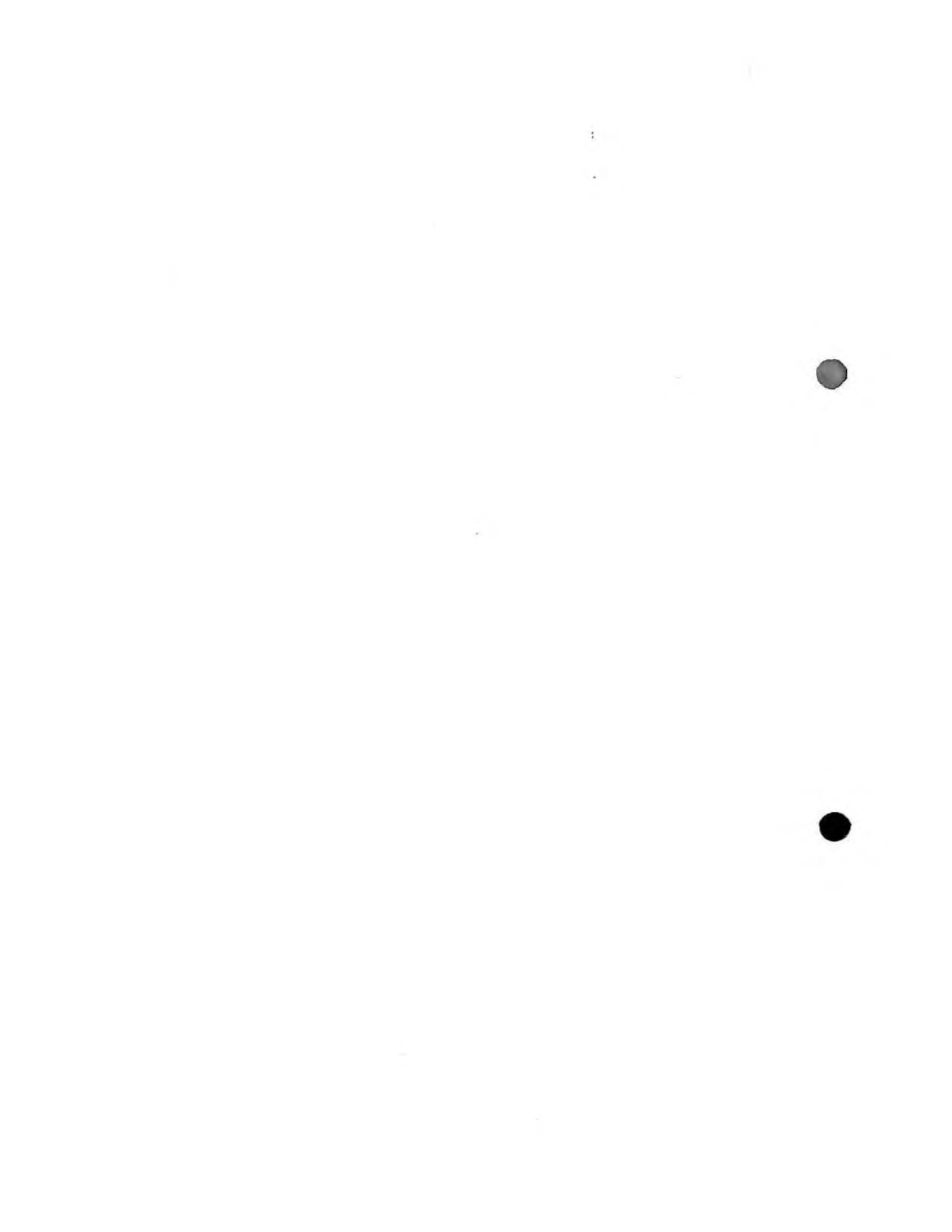
Szállást kérek:

Aggteleken, március 16-, 17-, 18-án   igen   nem

Budapesten, március 19-én   igen   nem
(A megfelelő szöveget kérjük aláhúzni.)

Dátum: .....

.....
alíírás

MTESZ - egyesületi használatra !

Kiadja: Magyar Karszt- és Barlangkutató
Társulat

Szerkesztette: Fleck Nóra, Dr. Kósa Attila

Készült: 1 050 példányban

836/92 MTESZ Házinyomda, Budapest.

Felelős vezető: Boncza Gábor

